

Introducció

n aquest article donam una visió panoràmica dels mitjans de comunicació illencs i la seva relació amb la llengua pròpia de les Illes Balears, amb un èmfasi especial a les dades de l'oferta i del consum de l'any 1998. Tot i així, aquestes dades són escasses i, si les trobem, es refereixen al conjunt de les Illes Balears, amb la qual cosa ens diuen ben poc de les especificitats de cadascuna de les illes. Això abunda en la idea general que les Illes Balears són un conjunt a la vegada geogràfic, polític, econòmic i social. Això, emperò, és molt lluny de la realitat, i per aquest motiu hem fet un esforç per tal d'atendre de manera autònoma cadascuna de les illes.¹

L'escassetat de les dades és deguda també a un context polític determinat, en què un partit ha governat la comunitat en majoria des de l'adveniment de la democràcia i que ha mostrat una lassitud històrica pels mitjans de comunicació en general i pels mitjans en llengua catalana en particular. De fet, la majoria de les iniciatives per a promoure mitjans en la llengua pròpia de la comunitat autònoma de les Illes Balears han sorgit d'entitats cíviques, i en una gran quantitat de casos el suport institucional s'ha manifestat en una mena de *laissez passer* legal o amb càrrec pressupostari.

Escrivim aquest article en un moment polític convulsionat pel canvi de signe en els òrgans de govern autònic. Creiem que per ventura esdevé el context idoni per a donar una ullada a l'estat dels mitjans de comunicació a les illes i la seva relació amb el català, tot i que quasi no disposam de dades quantitatives sobre l'idioma empleat pels diferents mitjans de comunicació.

A grans trets, el panorama dels mitjans de comunicació a les Illes Balears

1. Les dades de Menorca, Eivissa i Formentera han estat facilitades en gran part per Normalització Lingüística del Consell Insular de Menorca i del Consell Insular d'Eivissa i Formentera, respectivament.

es caracteritza per la presència dels grups estatals de comunicació i la rellevància d'algun grup local de caràcter multimediàtic. Els acompanyen les diferents iniciatives cíviques locals que han donat suport prioritàriament a la premsa, però també a la ràdio i a la televisió. Finalment, destaca el fet que avui per avui, les Illes Balears és la única comunitat autònoma amb llengua pròpia que no disposa de radiotelevisió autònoma.

TAULA 1
Penetració dels mitjans a les Illes Balears, 1998¹

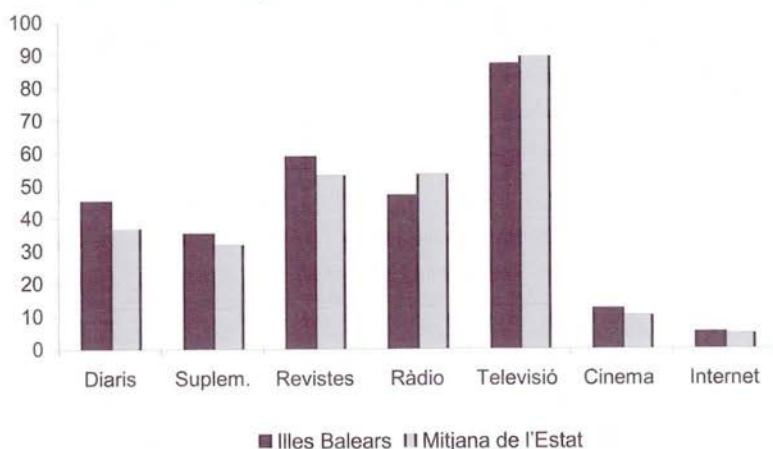
	<i>Diaris</i>	<i>Suplem.</i>	<i>Revistes</i>	<i>Ràdio</i> ²	<i>TV</i> ²	<i>Cinema</i> ³	<i>Internet</i> ⁴
Illes Balears	45,5	35,5	59,0	47,2	87,3	12,5	5,2
Estat	36,9	31,9	53,2	53,5	89,4	10,2	4,6

Font: AIMC, <<http://www.aimc.es>>.

1. En percentatge.
2. Audiència acumulada diària.
3. Almenys una vegada en la darrera setmana.
4. Ús els darrers trenta dies.

Els diferents tipus de concentració que han afectat els mitjans de comunicació en l'àmbit estatal s'han clonat a les Illes Balears. Es produeix, així, una concentració geogràfica (els mitjans cerquen implantar-se a les ciutats i poblacions més grans) i una concentració econòmica i empresarial, que en molts casos porta a una homogeneïtzació dels continguts atesa la centralització de la producció.

GRÀFIC 1
Penetració dels mitjans a les Illes Balears (en percentatge), 1998

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'AIMC, <<http://www.aimc.es>>.

Respecte a la penetració dels diferents mitjans a les Illes Balears, trobem algun fenomen interessant com és l'alta penetració dels diaris (i en general de la premsa escrita), mentre que la penetració de la ràdio i la televisió (especialment de la primera) és molt inferior a la mitjana estatal. En el cas de la ràdio, les Illes Balears és la segona comunitat autònoma (després de Castella-La Manxa) on aquest mitjà té menys penetració. Destaquen, així mateix, una alta penetració d'Internet i del cinema, que converteixen les Illes Balears en la segona comunitat on aquest darrer mitjà té una penetració més elevada.

Estat de la qüestió

El coneixement de la llengua catalana a les Illes Balears

Segons l'enquesta del Centro de Investigaciones Sociológicas sobre la situació de la llengua catalana a la societat balear, d'octubre de 1998, la població d'origen autòcton a les Illes Balears és el 63,6 % de la població. En canvi, el català el parlen el 71,7 % de la població, amb la qual cosa hi ha aproximadament un 8 % de la població que declara parlar el català que no és originària de les Illes Balears. Els qui es consideren bilingües són una minoria (11,6 %), i el 18 % dels catalanoparlants usa habitualment el castellà amb els fills.

TAULA 2
Coneixement de la llengua catalana

Escriure	31,1 %
LLegir	55,8 %
Parlar	71,7 %
Entendre	92,4 %

Font: Melià, 1999, pàg. 6.

Un altre fenomen que queda palès a l'enquesta és l'absència de la llengua catalana al currículum escolar de la majoria de la població. Tot i així, l'escola continua sent la principal font d'ensenyament del català, per a aquells que a casa seva no el parlaven, amb el 41,3 %; segueixen els amics, amb el 18,8 %; el veïnat (13,8 %) i la família (12,5 %).

TAULA 3

On aprengheren català els qui a casa seva no el parlaven

Família	12,5 %
Escola	41,3 %
Feina	10 %
Amics	18,8 %
Veïnat	13,8 %
Mitjans de comunicació	1,3 %
Cursos especialitzats	1,3 %

Font: Melià, 1999, pàg. 7.

Per als catalanoparlants, també l'escola és el principal lloc d'aprenentatge de l'idioma castellà, però amb un percentatge molt més elevat que en el cas del català. Destaquem, també, el fet que mentre que els mitjans de comunicació representen l'1,3 % en l'aprenentatge del català per als qui a casa seva no en parlaven, representen, en canvi, el 2,6 % en l'aprenentatge del castellà per als catalanoparlants. Tot i que ambdues xifres són molt minses, és significatiu que els mitjans de comunicació representin el doble en l'aprenentatge del castellà que del català. El mateix Melià (1999) explica aquesta dada, pel fet que l'oferta de mitjans en català encara és molt pobre a les Illes Balears.

TAULA 4

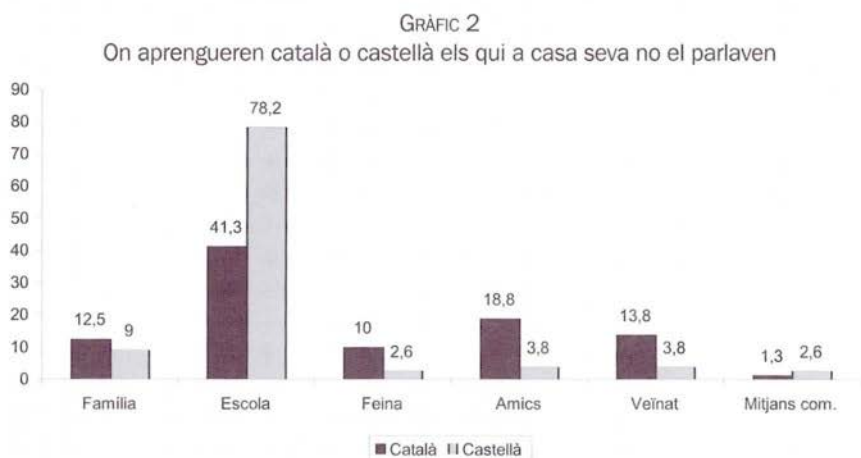
On aprengheren castellà els qui a casa seva no el parlaven

Família	9 %
Escola	78,2 %
Feina	2,6 %
Amics	3,8 %
Veïnat	3,8 %
Mitjans de comunicació	2,6 %

Font: Melià, 1999, pàg. 7.

Un altre fenomen que preocupa clarament en relació amb el coneixement i l'ús de la llengua pròpia de la CAIB és la creixent quantitat de població resident d'origen alemany que, en la majoria dels casos, no pretén integrar-se. Així, segons una enquesta realitzada pel catedràtic de geografia humana de la Universitat de les Illes Balears, Pere Salvà (*El Mundo/El Día de Balears*, 6 maig 1999, pàg. 12), el 58 % dels alemanys residents a Ma-

Illorca no saben parlar ni castellà ni català, només el 40 % parlen castellà, i tan sols el 2 %, mallorquí. Generalment, consumeixen productes culturals produïts al seu país, com revela la dada que el 90 % vegi els canals de televisió del seu propi país.

Font: Elaboració pròpia a partir de Melià, 1999, pàg. 7.

Aquest fet i en general la dependència econòmica que es pateix a les Illes Balears envers el turisme, ha afectat també l'oferta general de productes culturals i, per descomptat, l'oferta dels mitjans de comunicació. D'aquesta manera, hem de seguir amb cert interès la quantitat de productes mediàtics pensats per a aquest tipus de població. Així, veiem, per exemple, com s'ha consolidat un diari en anglès i diverses publicacions en alemany, com s'emet programació íntegrament en altres llengües, com a mínim, en una emissora de ràdio mallorquina, o el lloguer d'espais televisius a les televisions locals per a programació en altres llengües.

La premsa

A la premsa, precisament, trobem un dels símptomes més clars de l'autonomia sociocultural de les Illes, de què parlavem al començament. Cardús (1998) destaca el fet que cada illa posseeixi la seva premsa i no la comparteixi amb les altres. Tot i que, de nou, ens trobem que les dades de difusió de premsa no diferencien la difusió per illes, les dades de què es disposa mostren com la premsa de cadascuna de les illes roman als límits geogràfics de l'illa generalment. I no tan sols ens hem de referir a límits en la difusió, sinó també en els continguts, ja que la premsa pròpia de cada illa atén molt rarament la informació de les altres.

Una altra dada interessant, que ens pot donar claus per a entendre la relació de la premsa balear amb la llengua pròpia de la CAIB, és novament l'enquesta del CIS. En aquesta enquesta es palesa una preferència clara per la lectura en castellà. Melià (1999, pàg. 9), en relació amb aquestes dades, afirma: «Sens dubte la major oferta en aquesta llengua es refereix al castellà (sobretot en productes de gran consum: premsa, revistes, etc.) fa que, per a molta gent, la lectura en català sigui una excepcionalitat major que no, per exemple, assistir a actes en català».

TAULA 5
Llengua en què prefereixen llegir

Català	10,1 %
Indiferent	41,5 %
Castella	48,4 %

Font: Melià, 1999, pàg. 10.

La relació dels mitjans de comunicació escrits amb la llengua catalana a les Illes Balears presenta diferències significatives entre la premsa diària i les publicacions periòdiques. Si atenem a la premsa diària, trobem que tan sols es publica un diari en català, el *Balears*, que pertany al grup Serra i que té la seu a Palma de Mallorca.²

Aquesta és una dada preocupant, si considerem el fet que les Illes Balears és una de les comunitats líders en consum de premsa diària, amb quasi el 9 % més que la mitjana estatal. En la resta de diaris publicats a les Illes, la llengua prioritària és el castellà i, tal com afirmava Cardell l'any 1993, «el català s'hi veu tancat als ghettos del suplement de cultura, a l'article d'opinió o la qüestió folkloritzant». Tot i així hem observat en els darrers anys una tendència a publicar articles d'opinió en la llengua en què s'expressa l'articulista, independentment que aquesta sigui el català o el castellà. La informació, però, continua sent gairebé sempre en castellà.

A més a més, sembla que aquesta quasi total absència de premsa diària en català a les Illes Balears s'ha donat històricament. En el catàleg *100 Anys de premsa diària a les Balears* (DA, 1998), s'analitzen 56 capçaleres. D'aquestes, 39 utilitzen majoritàriament el castellà, és a dir, quasi el 70 % de la premsa diària publicada a les Illes Balears durant cent anys ha estat totalment en castellà. Quasi el 27 % d'aquestes capçaleres (15 diaris) són majoritàriament en castellà, tot i que inclouen alguns articles en català. Finalment, la dada més rellevant és que la presència del català a la premsa diària balear

2. El diari *Balears* va ser el resultat de la fusió dels diaris *El Día* i *Falange*, i fins a l'any 1975 va tenir una gran difusió a l'illa gran. A partir d'aquesta data va començar a perdre lectors, fins que el seu propietari actual, Pere Serra, va decidir el maig de 1996 convertir-lo en *Balears*, amb un objectiu (poc assolit) de traspasar l'àmbit mallorquí. Segons dades estimatives de Cardús (1998), la difusió és d'uns 7.000 exemplars diaris.

durant cent anys ha estat nul·la (pensem que l'anàlisi acaba l'any 1996). En canvi, han aparegut en aquesta època dos diaris en anglès, un que es publica actualment, i un altre que es va publicar de 1932 a 1936.

TAULA 6
Relació de diaris propis de les Illes Balears

	Diari	Llengua prioritària
Mallorca	<i>Diari de Balears</i>	Català
	<i>El Mundo/El Día de Baleares</i>	Castellà
	<i>Diario de Mallorca</i>	Castellà
	<i>La Voz de Baleares</i>	Castellà
	<i>Majorca Daily Bulletin</i>	Anglès
	<i>Última Hora</i>	Castellà
Menorca	<i>Diario Insular de Menorca</i>	Castellà
Eivissa i Formentera	<i>Diario de Ibiza</i>	Castellà
	<i>Última Hora Ibiza</i>	Castellà

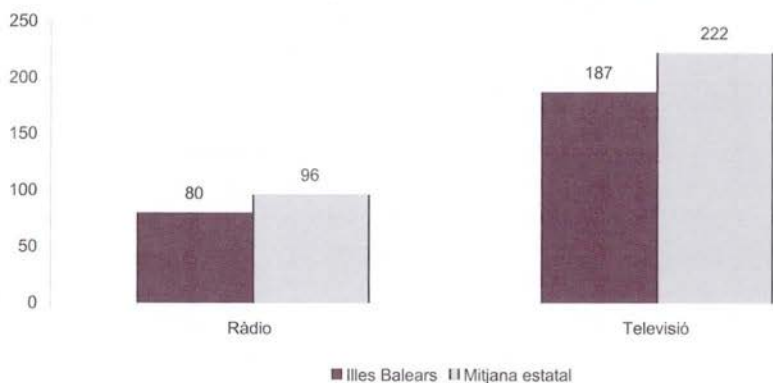
Quant a les publicacions periòdiques, presenten un panorama ben diferent. De la vintena de revistes i escaig (especialitzades i revistes locals) que es publiquen tant a Mallorca, com a Menorca, Eivissa i Formentera, hi ha una majoria en català, tot i que no es disposa de dades de consum. Un altre àmbit de la publicació escrita balear que és majoritàriament en català, és el que es coneix com a *premsa forana*. Es tracta d'una cinquantena de publicacions, adscrites als diferents municipis de les Illes Balears (i fins i tot a llogarets o barriades) que s'han arribat a consolidar i que han aconseguit crear-se una demanda a mida.

A aquest recompte hem d'afegir l'anomenada *premsa de penetració*. Així, algunes publicacions (diaris i revistes) tant de Catalunya com del País Valencià arriben a les Illes Balears, fins i tot amb cert ressò en l'opinió pública, com és el cas del setmanari valencià *El Temps* o el diari català *Avui*. Segons les dades de Cardús (1998), arriben a les Illes Balears 3.000 exemplars diaris de premsa d'informació general editada a Barcelona.

La ràdio

Un dels fenòmens que crida la nostra atenció en el cas de la ràdio a les Illes Balears, és l'escassa penetració d'aquest mitjà. Generalment, a l'Estat espanyol es dona la circumstància que a grans índexs de lectura de premsa, l'acompanyen alts percentatges de penetració d'altres mitjans, especialment

GRÀFIC 3
Consum mitjà diari de ràdio i televisió, 1998

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'AIMC, <<http://www.aimc.es>>.

la ràdio i la televisió. En el cas de les Illes Balears (no tenim dades diferenciades per illes) es dona el fet que mentre hi ha grans índexs de lectura de premsa (els més alts dels Països Catalans, per exemple), la ràdio (i també la televisió, encara que menys) té el segon percentatge de penetració més baix de tot l'Estat.

Quant a la presència del català a la ràdio balear, no podem ser tampoc gaire optimistes. El progressiu procés de concentració empresarial patit per la ràdio espanyola ha dut, com dèiem, a una concentració de la producció. Així, cada vegada les desconexions amb les emissores locals pertanyents a cadenes estatals són més escasses. Aquest fenomen ha afectat per igual la radio-difusió privada i la radiodifusió pública. Aquesta darrera està representada a les Illes Balears quasi exclusivament per Radio Nacional de España (RNE), atès que no hi ha una ràdio pública de titularitat autonòmica. Aquesta cadena fa totes les seves emissions, des de les diferents estacions de les Illes Balears, en català. Tot i així, després del desmantellament de Ràdio 4 i de la reconfiguració de les seves freqüències, les finestres que resten per a la programació local s'han reduït considerablement.

A la radiodifusió pública a les Illes Balears tan sols acompanyen a RNE (i en un altre nivell de competetivitat, naturalment) l'emissora Ràdio Jove, una experiència promoguda pel Govern balear i destinada als joves, i les emissores municipals. Respecte a la primera, es tracta d'unes hores d'emissió en català que es produeixen gràcies a un conveni entre el Govern i el Grup Serra. Aquest grup lloga una de les seves freqüències situades a Palma per a aquestes emissions, que tenen un valor purament testimonial. Quant a les emissores municipals, aquestes emeten majoritàriament en català. Malauradament, el fenomen de les emissores municipals a les Illes Balears no és comparable, per exemple, al de Catalunya, on s'han consolidat un bon grapat d'aquestes estacions.

En el cas de les Illes Balears, les emissores municipals han tingut poc suport institucional i han anat apareguent i desapareguent fruit d'iniciatives voluntaristes en la majoria dels casos. Actualment, les emissores municipals balears que funcionen amb certa regularitat i amb tota legalitat no arriben a la desena. A Mallorca, la majoria emet en català, exceptuant-ne l'emissora municipal amb més pressupost, Ràdio Calvià, que utilitza prioritàriament el castellà. A Menorca, l'emissora Ràdio es Castell emet programació en català, i a Eivissa, l'emissora Ràdio Uc utilitza tant el castellà com el català.

Les emissores comercials pertanyents a cadenes estatals fan les seves desconexions (minses, d'altra banda) prioritàriament en castellà, amb l'excepció de les emissores de la COPE a Menorca i Cadena 100 a Eivissa. És significatiu el cas de la COPE a Menorca, que malgrat les transformacions de la cadena a què pertany, continua fent la mateixa tasca normalitzadora que va fer en el seu moment a Mallorca (així com en altres bandes de l'Estat).

Dins de les emissores comercials, diferenciem les emissores pertanyents a grups de comunicació locals, com Última Hora Ràdio, o el cas de les darreres emissores del Grup Rato, Ràdio Balear. Última Hora Ràdio, del Grup Serra, emet prioritàriament en castellà. Tot i així, s'ha de dir que les diferents emissores comercials utilitzen sense problemes el català quan la comunicació amb tertulians o entrevistats s'estableix en aquesta llengua. Aquesta també és la política de Ràdio Balear, que ha augmentat sensiblement les seves emissions en català els darrers tres anys.

La televisió

A manca d'una radiotelevisió autonòmica, a la televisió balear només s'emet en català a un petit grapat d'emissores de caràcter local. Cal afegir-hi les desconexions del circuit de TVE a les Illes Balears, i la possibilitat que tenen els mallorquins, els menorquins i els eivissencs de veure els canals autonòmics del País Valencià i de Catalunya.

Aquestes emissions (juntament amb les emissores de ràdio d'aquests ens autonòmics) arriben a les Illes Balears gràcies a la iniciativa cívica, organitzada al voltant de Voltor, assumida posteriorment per via pressupostària pels organismes autonòmics, que després s'han volgut fer amb el control d'aquestes emissions. Voltor és una associació sorgida l'any 1984 des de l'Obra Cultural Balear amb l'objectiu de promoure la normalització lingüística en els mitjans audiovisuals. La primera acció de Voltor va ser engegar una campanya a favor de la recepció de TV3 a les Illes, que tengué un ampli suport popular.

El 4 de juliol de 1985, en una primera fase, es començà a veure TV3 a algunes zones de Mallorca. Atesa la seva audiència, diferents ajuntaments de l'illa gran posaren en marxa repetidors i, dos anys més tard, arribà a Menorca i a Eivissa. Com deïem, actualment es reben també el segon canal autonòmic català, Canal 33, i la televisió autonòmica valenciana, Canal 9.

Aquesta iniciativa privada va tenir el suport institucional, primer normativa-

ment i després per via pressupostària. Així, l'article 30.2 de la Llei 3/1986 de normalització lingüística a les Illes Balears, diu «en qualsevol cas, el Govern de la Comunitat Autònoma farà les gestions necessàries per facilitar als ciutadans de les Illes Balears la recepció de les emissions de televisió en llengua catalana dependents d'altres comunitats autònomes». Així mateix, cada any, el Parlament balear ha aprovat, amb el vot favorable de tots els grups parlamentaris, una partida finalista per a l'associació Voltor.

Com dèiem, però, aquesta iniciativa l'ha volgut capitalitzar el Govern sortint de les Illes Balears, i l'any 1997, el ple del Parlament balear, amb els vots del PP, aprovà una resolució que «insta el Govern de la comunitat autònoma a garantir la recepció [...] mitjançant l'assumpció de la gestió dels repetidors instal·lats a les diferents illes». Aquesta pretensió ha estat molt criticada, especialment per la mateixa associació Voltor i pel Consell de Mallorca, que consideren la mesura intervencionista i un abús innecessari que cercava únicament el control polític unipartidista.

Per la seva banda, les televisions locals de televisions no legalitzadas sorgiren a les Illes Balears al principi dels anys vuitanta. Es tractava d'experiències, fruit de la iniciativa privada i en moltes ocasions vinculades a persones lligades a negocis de material fotogràfic i de vídeo. L'any 1988 es va crear la Federació de Televisions Locals de les Illes Balears i l'any 1993 hi havia disset televisions mallorquines federades. Aquestes emissores, però, han tingut una vida de durada i importància desigual. La majoria d'aquestes emissores atén el municipi, i qualcuna té caràcter comarcal. En la majoria dels casos, la llengua utilitzada és el català.

A Mallorca, han tengut especial preeminència les emissores sorgides a ciutat. Primer va ésser Canal 4 (1987), que inicialment va ésser la televisió de la barriada de Son Sardina i després eixamplà l'àmbit de difusió a tot Palma. La lluita pel control polític de Canal 4 va acabar amb una escissió i l'aparició d'una segona oferta, Canal 37. L'any 1996, el Grup Serra adquirí Canal 37 i el transformà en Telenova, que inicià les emissions el novembre de 1996. Les emissions d'aquests dos canals són prioritàriament en català, tot i que no és infreqüent veure espais en castellà, o programació específica per a la població alemanya resident a Mallorca i, lògicament, en alemany.

TAULA 7

Llengua preferida per veure la televisió segons els coneixements del català

<i>Parlen i escriuen</i>		<i>Parlen i llegeixen</i>		<i>Parlen</i>		<i>Només entenen</i>	
Català	18,4 %	Català	8,5 %	Català	9,5 %	Català	1 %
Igual	59,2 %	Igual	5,9 %	Igual	37,8 %	Igual	31,6 %
Castellà	21,8 %	Castellà	32,5 %	Castellà	51,4 %	Castellà	67,3 %

Font: Melià, 1999, pàg. 10.

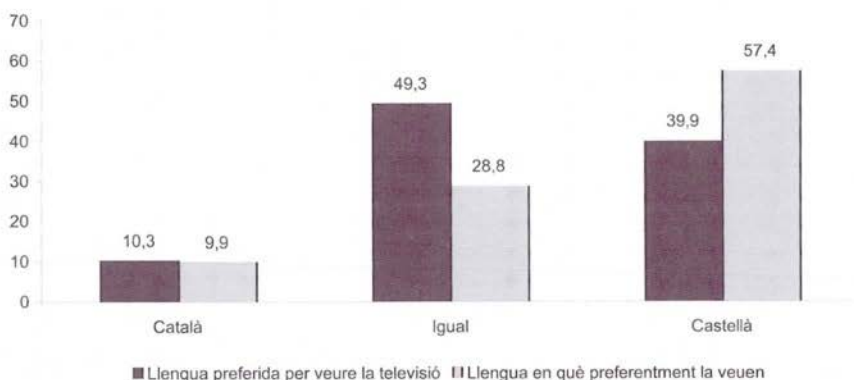
A Eivissa i Formentera, també tenen una televisió local, Televisió d'Eivissa i Formentera, que emet en català. I, finalment, a Menorca emeten dues televisions locals, Tecamesa i TV Ciutadella. A la primera s'alternen les emissions en castellà i en català, i la segona emet íntegrament en català.

En darrer terme ens hem de referir a les televisions privades, que es reben a les Illes Balears des de 1990. En el cas d'Antena 3, aquesta cadena emet un informatiu específic realitzat íntegrament a Mallorca, però que ha optat per fer les emissions en castellà, a diferència de la programació específica d'Antena 3 a Catalunya, per exemple.

En definitiva, al llindar de la televisió digital, a les Illes Balears les emissions de televisió en català continuen sent minoritàries. A aquest respecte, Melià (1999) escriu, a partir de les dades de l'enquesta del CIS, que «la relació entre l'oferta i l'acceptació (o preferència) de situacions i productes televisius que utilitzin la llengua catalana i, en conseqüència, la necessitat d'incrementar-ne l'oferta, es demostra, per exemple, en el fet que el consum de televisió en català és inferior als valors que expressen el desig que en tenen els enquestats [...]. Segons aquestes dades, la necessitat de millorar l'oferta de televisió en llengua catalana es fa evident si, com a mínim, es pretén satisfer els desigs actuals».

L'enquesta del CIS revela que el 10,3 % de la població prefereix veure la televisió en català, i que per al 49,5 % és indiferent. Aquests, però, són més que els qui finalment la veuen solament o majoritàriament en català (9,9 %) i els qui la veuen igual en les dues llengües (28,8 %). Segons Melià (1999), la diferència entre la preferència i el consum real pot explicar-se pel desequilibri que hi ha en l'oferta a favor del castellà.

GRÀFIC 4
Comparació entre la llengua de preferència i el consum de televisió

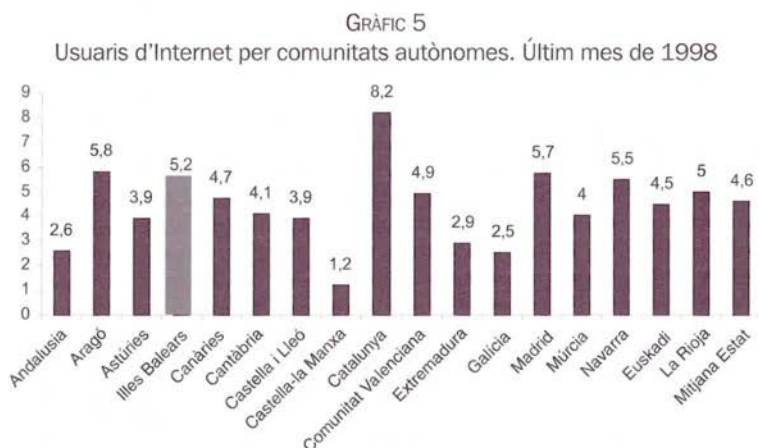
Font: Elaboració pròpia a partir de Melià, 1999, pàg. 11.

Altres mitjans: cinema i Internet i l'edició de llibres

Respecte al cinema, un mitjà amb una penetració altíssima a les Illes Balears, l'any 1998 ha estat el primer any en què s'han difós algunes pel·lícules doblades al català, concretament les pel·lícules de Disney. Fins al moment, els distribuïdors s'havien resistit a difondre pel·lícules doblades al català, però amb l'entrada de Lauren a les Illes Balears s'ha començat de manera molt tímida i molt capitalitzada pel Govern sortint de la comunitat.

Aquesta distribució de pel·lícules doblades al català a les Illes Balears (concretament a Mallorca i, de manera més anecdòtica encara, a Eivissa i Menorca), ha estat possible també per un acord entre el Govern balear i la Generalitat de Catalunya, per fer el doblatge que es fa a Catalunya. Aquest acord, que establiren el Govern anterior amb la Generalitat, s'ha renovat amb l'actual Govern balear, que setmanes després de la seva elecció va anunciar públicament un increment de la difusió de pel·lícules de cinema en català. També a tall anecdòtic, tot i que rellevant atesa la pràctica absència de cinema en català a les Illes Balears, volem destacar el festival de cinema en català que es fa anualment a Menorca.

Respecte a Internet, el fet és que les Illes Balears són una comunitat amb un gran dinamisme. Tant pel que fa a les dades de consum, de les més altes de tot l'Estat, com per la gran emergència d'empreses vinculades a Internet. No disposem, però, ni de dades separades per illes, ni de dades de la presència del català a la xarxa.

Font: <<http://www.aimc.es>>.

Una de les explicacions (sense dades que la fonamentin) sobre l'altíssima penetració d'Internet a les Illes Balears la trobem amb molta seguretat en la quantitat de residents a les Illes provinents d'altres països europeus (espe-

cialment Alemanya) que viuen sobretot a Mallorca però mantenen la feina al seu país, gràcies al teletreball. A més a més, cada dia hi ha més empreses immobiliàries (moltes de titularitat alemanya) que faciliten informació sobre la compravenda d'habitatges a les Illes a través de la xarxa.

A les Illes Balears, on hi ha una presència més important de l'ús del català és a l'edició de llibres.

Conclusions

L'any 1987, Sebastià Verd denunciava la manca d'interès per difondre en català als mitjans de comunicació de les illes (Verd, 1987). Dotze anys després en traiem la mateixa conclusió. Malgrat la multiplicació de l'oferta estatal que hi ha hagut, sobretot en el cas de la televisió, amb el naixement de les privades i de la televisió digital via satèl·lit, l'ús del català als mitjans de comunicació illencs continua sent anecdòtic, o continua relegat als mitjans locals o més minoritaris. Tenim una de les comunitats autònomes amb taxes de lectura de premsa més altes de tot l'Estat, però sembla que la tradició centenària de la premsa diària balear és en castellà. Avui tan sols un diari, el *Balears*, s'edita íntegrament en català, mentre que a la resta es troba marginat de la informació i *relegat* al gènere d'opinió. Paral·lelament a les Illes Balears, hi ha nombroses publicacions local que s'editen majoritàriament en català.

En el cas de la ràdio, hem assistit en els darrers deu anys a una pèrdua de la *localitat* de les emissores, a causa dels processos de concentració que hi ha hagut a la radiodifusió espanyola. Aquesta pèrdua ha incidit sobretot en les emissions en català. Ràdio Nacional d'Espanya s'autoalliberà de la funció pública d'atenció a les necessitats de les diferents comunitats autònomes, i va deixar aquesta funció en mans dels hipotètics serveis autonòmics de radiotelevisió. Les Illes Balears, però, actualment són l'única comunitat autònoma amb llengua pròpia sense radiotelevisió autonòmica. Així, el sector públic de la ràdio a les Illes Balears és representat per un petit grapat d'emissores municipals amb pressupost i suport polític desigual, que emeten majoritàriament en català.

Respecte a les emissores comercials, ens trobem que la política generalitzada (tant de les que pertanyen a grups estatals com locals) és emetre generalment en castellà, però deixant llibertat absoluta als entrevistats i contertutians per a expressar-se en la seva llengua. Aquesta, afortunadament, és una tendència a l'alça.

Un altre fenomen destacat a la ràdio i la televisió (on el català només és present en les experiències locals) és la difusió de les emissores autonòmiques de Catalunya i el País Valencià. Això ha estat possible gràcies a la iniciativa cívica de l'Associació Voltor, que, per a l'èxit de les emissions i del suport social, posteriorment ha rebut el suport del Govern balear, tan normativament com econòmicament.

Una de les conclusions de Melià (1999) a partir de l'enquesta del CIS és que la població de les Illes Balears seria capaç d'identificar-se amb una intervenció institucional més decidida que l'actual a favor de la normalització lingüística. Tal vegada seria així, però efectivament en el terreny dels mitjans de comunicació l'actuació institucional per a afavorir i incentivar la comunicació mediàtica en català ha estat pràcticament nul·la.

Bibliografia

- «Balears: reflexions sobre un model àudio-visual possible». *El Mirall*, núm. 29 (1989), pàg. 42-43.
- CARDELL, M. «Llengua i mitjans de comunicació (de control) de masses a Mallorca. Una perspectiva». A: SERRA, S.; COMPANY, A. (ed.). *La premsa, la ràdio i la televisió des d'una perspectiva històrica*. XII Jornades d'Estudis Històrics Locals. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics, 1994, pàg. 63-70.
- CARDÚS, S. «La premsa diària». *Finestra Oberta*, núm. 4 (1998).
- Catàleg de 100 anys de premsa diària de les Balears*. Palma: Hora Nova, 1998.
- DELGADO, M. *Història de la Ràdio a Mallorca, 1933-1994*. Palma: El Tall, 1996.
- MANRESA, A. «L'oferta radiofònica a les Illes Balears». *Palau Reial*, núm. 1 (1986), pàg. 14-18.
- MARCH, M. «Comunicació, premsa local i societat mallorquina». *Lluc*, núm. 673 (1977), pàg. 12-13.
- MELIÀ, J. «La llengua a l'UCI (I)». *El Mirall*, núm. 102 (1999), pàg. 5-12.
- «El model de televisió balear, a debat». *El Mirall*, núm. 91 (1998b), pàg. 5-18. [Dossier monogràfic]
- OLIVER, M. «Televisió autònoma a les Illes Balears: una urgència». *El Mirall*, núm. 29 (1989), pàg. 28-29.
- PICORNELL, C. «Comunicació i fi de segle de les Balears estant». *El Mirall*, núm. 29 (1989), pàg. 12-13.
- PONS, D. «Mitjans de comunicació, identitat cultural i normalització lingüística». *El Mirall*, núm. 29 (1989), pàg. 33-37.
- VERD, S. «La normalització no ha arribat als mitjans de comunicació». *El Mirall*, núm. 5 (1987), pàg. 17-18.